

Posljedice agresije na Republiku Hrvatsku u lovnom gospodarstvu

Raguž, Dominik; Grubešić, Marijan

Source / Izvornik: **Glasnik za šumske pokuse, posebno izdanje: Annales pro experimentis foresticis editio peculiaris, 1993, 4, 147 - 154**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:108:363908>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

DOMINIK RAGUŽ & MARIJAN GRUBEŠIĆ

POSLJEDICE AGRESIJE NA REPUBLIKU HRVATSKU U LOVNOM GOSPODARSTVU

CONSEQUENCES OF THE AGGRESSION ON THE REPUBLIC OF CROATIA AS REFLECTED UPON HUNTING MANAGMENT

Prispjelo: 29. XII 1992.

Prihvaćeno: 22. II 1993.

Agresija na Republiku Hrvatsku imala je velik utjecaj i na lovno gospodarstvo. U Hrvatskoj je 52,9% lovišta bilo izloženo izravno ratnim operacijama. Od toga je 30% površine okupirano a oko 20% je u zoni sukoba. U dijelu Hrvatske koji nije direktno izložen ratnim operacijama izostao je tradicionalni lovni turizam, pa nisu ostvareni dinarski i devizni prihodi, dok je u onom dijelu Hrvatske koji je bio izložen ratnim operacijama znatno smanjen matični fond. Poseban je problem pojačan krivolov u cijeloj Hrvatskoj.

Potpuna slika ratnih stradanja u lovnom gospodarstvu dobit će se tek po završetku svih ratnih operacija i oslobađanju okupiranog dijela Hrvatske.

Ključne riječi: divljač, lovno gospodarenje, agresija

UVOD – INTRODUCTION

Rat u Hrvatskoj tijekom 1991. i 1992. godine uzrokovao je stradanje hrvatskog življa i drugoga nesrpskog pučanstva, rušenje naselja i gradova, uništavanje privrede. Lovstvo je također doživjelo svoju Golgotu: divljač je odstreljivana, lovnogospodarski objekt bili su meta i cilj rušenja, a naše kolege lovci bili su prvi u obrani domovine. Posljedice agresije na Republiku Hrvatsku u lovnom gospodarstvu medijski su manje naglašavane, jer su bila prioritetna stradanja ljudi.

CILJ ISTRAŽIVANJA – RESEARCH AIM

Cilj istraživanja posljedica rata na lovno gospodarstvo je utvrđivanje opsega šteta učinjenih u lovištima Hrvatske. Premda ratne operacije na nekim dijelovima Hrvatske još traju, želi se dobiti pregled stanja divljači (registracija i procjena gubitaka divljači). Posljedice rata se osjećaju i na prostorima gdje nije bilo ratnih operacija: ponajprije gubici u lovnom turizmu. Činjenica je da sve (direktne i indirektne) posljedice rata na narušavanje populacije divljači nije moguće odmah uočiti, ali što ih prije istražimo, to ćemo prije moći planirati dinamiku uzgoja divljači.

NAČIN ISTRAŽIVANJA – RESEARCH METHOD

U situaciji u kojoj se našla Hrvatska vrlo je teško provesti opsežno istraživanje i pokriti cijelo područje reprezentativnim uzorcima. Podaci su prikupljeni na tri načina:

1. Podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske,
 2. Anketa objavljena u »Lovačkom vjesniku«,
 3. Osobni obilaski dijela lovišta uprava Hrvatskih šuma i lovačkih organizacija.
- (1) Državni zavod za statistiku svake godine dobiva izvještaje na zakonskom obrascu (LOV-11) iz svih općina Hrvatske.
- (2) Anketa je obuhvatila pitanja stanja divljači, štete na objektima, financijsko poslovanje, ugrožene ili slobodne površine lovišta i dr. Članovi lovačkih i radnih organizacija najbolje su upoznati sa stanjem na terenu i neposredno su uključeni na sanaciji nastalih šteta. Anketa je u toku. Podaci pristižu i oni se obrađuju.
- (3) Uspješno je provedeno verificiranje i korekcija podataka iz statistike i ankete.

REZULTATI RADA – RESULTS

Prvi rezultati koji su dobiveni pomoću podataka iz obrasca LOV-11 Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske pokazuju stanje kakvo je bilo u Hrvatskoj u lovnogospodarskoj 1991/92. godini.

Brojne općine nisu dostavile zakonski propisane statističke podatke iz oblasti lovne djelatnosti. Na preglednoj karti Hrvatske s granicama općina prikazan je prostor (tamno) koji je pokriven podacima i dio teritorija s kojega nisu stigli podaci (sl. 1). Statistički pokazatelji su sljedeći:

- od ukupno 89 općina u Hrvatskoj koje su imale lovišta podatke je dostavilo 49 općina ili 55%,
- statistikom je obuhvaćeno tek 47.1% ukupne površine lovišta u Hrvatskoj.

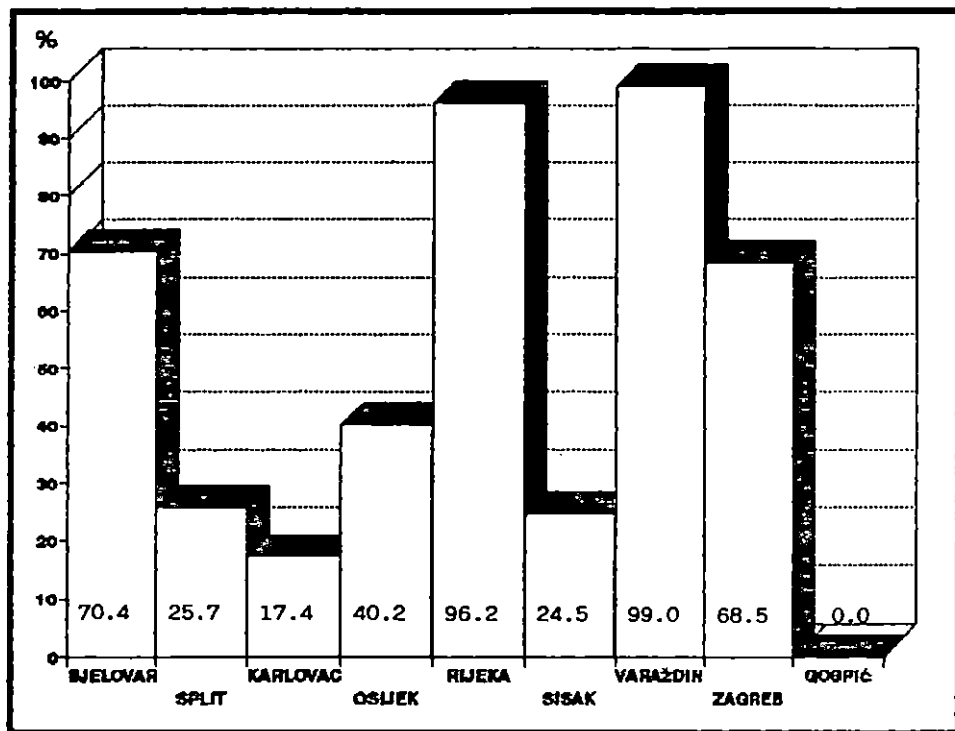
S karte je vidljivo da podaci uglavnom nisu dostavljeni s okupiranog područja i iz zone ratnih sukoba. Samo rijetke općine koje su objektivno mogle dostaviti podatke nisu izvršile svoju obavezu. Neke zajednice općina dostavile su podatke u cijelosti, npr. Varaždin, dok drugi ekstrem čini Gospić za koji nema ni jednog podatka (graf. 1).

REPUBLIKA HRVATSKA

- Površine koje su obuhvaćene lovnom statistikom za 1992. godinu
- Površine za koje nema statističkih podataka

Sl. 1. Površine za koje su pristigli statistički podaci o lovnom gospodarstvu za 1992. godinu

Graf. 1. Prikaz postotnog odnosa površine lovišta po regijama obuhvaćenih statistikom za 1992. godinu

Usporedili smo stanje 1986. godine i 1991/92. godine. Statistički podaci iz 1986. godine odnose se na 100% lovne površine, a iz 1991/92. godine podaci obuhvaćaju 47.1% lovne površine (tablica 1). Pravu sliku stanja divljači dobije se kada rezultate svedemo na jedinicu površine. Sitna divljač u prirodnim uvjetima održala se relativno dobro. Iznimku čine zec i trčka, no njihovo premalo brojno stanje vezano je više uz problematiku uzgoja.

Ako usporedimo broj članova lovačkih društava, kojih je u Hrvatskoj 1986. godine bilo evidentirano 71 000, a u 1991/92. godini 33 211, dolazimo do zaključka da čak 58% članova lovačkih društava nije zbog ratnih aktivnosti bilo u mogućnosti izvršavati svoje obaveze. Zaposlenih u lovstvu bilo je 1986. godine 466, a sada je ostalo 69% od tadašnjeg broja (322 radnika). Nije nam poznat podatak koliko je članova (lovaca) stradalo i poginulo braneći domovinu.

Anketa je još u toku. Prvi prispjeli rezultati ankete koji su obrađeni daju određene naznake stanja na terenu. Uglavnom podaci stižu s područja koja su bila ili su još u tzv. zoni sukoba, dok je relativno malo odgovora na anketu iz područja koje nije imalo direktnih ratnih utjecaja.*

* U 1992. godini statistikom je obuhvaćeno samo 47.1% površine i evidentirana divljač na njoj.

Tablica 1. Usporedba fonda divljači za 1986. i 1992. godinu u Republici Hrvatskoj – Table 1. Comparison of Game Fund 1986 and 1992 on the Territory of Croatia

VRSTA DIVLJAČI	BROJNO STANJE 1986. (kom.)	BROJNO STANJE 1992. (kom.)	ODNOS 1992/86. U %
Obični jelen	9 346	5 425	58.0
Srna	53 997	33 777	62.6
Divokoza	1 491	1 091	73.2
Divlja svinja	8 774	7 297	83.2
Medvjed	590	321	54.4
Zec	224 283	79 176	35.3
Fazan	217 011	106 288	49,0
Trčka i kamenjarka	125 548	31 389	25.0

Dio podataka je stigao i za privremeno okupirana područja. Iako se radi o relativno maloj površini i malom broju lovišta (102 640 ha), ipak se mogu na osnovi tih podataka donositi zaključci za cijelu Hrvatsku. Procjena stradale divljači u pojedinim lovištima se kreće uglavnom od 30 do 80%. Najviše je stradala srneća divljač, zatim divlje svinje i jelen, dok je mnogo manje stradala sitna divljač poput zeca, fazana i trčka, što je donekle i razumljivo jer je krupna divljač više stradala od vatrenog oružja, minskih polja, a nalažalost vrlo često od krivolova.

Zanimljivi su i financijski pokazatelji. Od planiranog prihoda u iznosu od 13 507 000 HRD ostvareno je 613 000 HRD ili tek 4.5%. Od planiranog deviznog priljeva od 346 234 DEM ostvareno je 7 387 DEM ili 2.1%.

Od ukupne površine koja je dosada obrađena, tj. 102 640 ha, još je nedostupno: 650 ha pod minskim poljima, 2 000 ha pod okupacijom, 12 890 ha u zoni sukoba, 17 217 ha površine nedostupno iz ostalih razloga. Nedostupnih 32 757 ha čini 31.9% površine obuhvaćene anketom.

Anketom su ponudeni prijedlozi za obnovu fonda divljači u lovištima. Dobiveni su ovi rezultati:

a) zaštitom postojećeg fonda divljači i smanjenjem odstrela obnoviti fond do kapaciteta	33%
b) omogućiti i stimulirati migraciju iz susjednih (napućenih) lovišta	11%
c) nabaviti određeni dio divljači i ispustiti u lovište	22%
d) tražiti pomoć prijateljskih lovačkih društava Hrvatskoga lovačkog saveza	17%
e) opredijeliti se za druge vrste divljači koja se nalazi u lovištu ili će se doseliti	0%
f) potražiti savjet adekvatnih službi i institucija za savjet u vezi s revitalizacijom divljači	6%
g) nemam posebnog rješenja, ali se ni s predloženima ne slažem	0%
h) navedite vlastito mišljenje o rješenju ovog problema	11%

Najviše pristaša ima prvi prijedlog da se divljač obnovi samoreprodukcijom uz potrebnu zaštitu.

DISKUSIJA – DISCUSSION

Znatan dio teritorija Republike Hrvatske bio je izložen izravnim ratnim operacijama. Oko 1/3 lovišta je okupirana, a još daljih 10–20% možemo uvrstiti u rizičnu zonu sukoba. Na osnovi toga podijelili smo Hrvatsku u tri zone vezane uz rat i ratne operacije:

I zona – okupirana područja

II zona – zona sukoba

III zona – područja izvan direktnih ratnih operacija

O prvoj zoni nemamo podataka ili su vrlo oskudni. Vijesti koje dolaze do nas pokazuju samo stradanje divljači, lovnih objekata i lovačkih pasa. Strahovanja potvrđuje stanje na oslobođenom dubrovačkom području («Lovački vjesnik» 9/92: 312–313).

Druga zona, zona sukoba, uključuje tzv. »ničiju zemlju«. Tu se nalaze minska polja, veća koncentracija ljudstva i tehnike, bitno smanjen faktor mira i povećano proganjanje divljači. U toj je zoni gustoća divljači svedena na minimum bilo da je stradala ili migrirala u mirnija područja.

Treća zona koja nije pod utjecajem direktnih ratnih operacija prostorno je najveća, ali također ima gubitke u lovnom gospodarstvu. Zbog straha od rata izostao je lovni turizam te su lovišta u toj zoni ostala bez planiranoga deviznog prihoda. Narušena je proizvodnja divljači u uzgojnim centrima. Tako su npr. fazanerijske u Jastrebarskom, Zelendvoru, Đurđevačkim peskima i druge bile prisiljene znatno smanjiti opseg proizvodnje. Osim toga u većini lovišta u toj zoni pojačan je krivolov, što također možemo pripisati indirektnom utjecaju rata.

Zapisi koji opisuju stanje divljači nakon 1848., 1918. i 1945. godine govore o bitno smanjenoj brojnoj stanju krupne divljači i povećanju broja štetočina. Spominje se razdoblje od 7–8 godina za obnovu fonda krupne divljači, a 3–5 godina za sitnu divljač (M a r i n o v i ć 1930; P o p o v i ć 1958). Ovisno o stupnju stradanja i poslije ovog rata će trebati slično vremensko razdoblje da bi se obnovio matični fond divljači.

ZAKLJUČCI – CONCLUSIONS

Na osnovi prikupljenih i obrađenih podataka mogu se donijeti sljedeći zaključci:

1. Istraživanje je ograničeno na 1991/92. lovnogospodarsku godinu.
2. Obrascem LOV-11 Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske prikupljeni su podaci iz 55% općina, čime je pokriveno 47.1% površine lovišta u Hrvatskoj. Podaci nisu pristigli uglavnom iz područja koja su zahvaćena ratnim operacijama (Baranja, istočna Slavonija, Kordun, Banija, Lika i dijelovi Dalmacije).
3. Usporedba brojnog stanja divljači za 1986. godinu te brojnog stanja divljači na 47.1% površine obuhvaćenih statistikom govori o koncentraciji jelena i divljih svinja na manjim površinama.
4. Primjetno je smanjenje broja evidentiranih lovaca. Od prijeratnih 71 000 članova evidentirano je u 1991/92. godini 30 056 lovaca i 3 155 pripravnika, što zajedno čini 33 211 članova ili 42% ranijeg broja.

5. Provedena anketa među lovcima imala je dosad relativno mali odaziv, no još je u toku. Prvi pokazatelji šteta na divljači kreću se od 30 do 70% stradale divljači (stradanja se odnose uglavnom na ratom zahvaćena područja).
6. Ekonomske posljedice rata vidljive su u dinarskom i deviznom poslovanju. Od planiranih dinarskih prihoda realizirano je 4.5%, a od planiranoga deviznog prihoda realizirano je tek 2.1%.
7. Nedostupno je još oko 31.9% lovišta zbog okupacije, minskih polja, zone sukoba i drugih razloga.
8. Većina lovaca predviđa obnovu fonda divljači uz zaštitu postojećeg fonda i smanjenjem odstrela te nabavku žive divljači.

LITERATURA - LITERATURA

- Marinović, M., 1930: Privredni značaj lova u Jugoslaviji. Beograd.
- Martić, D., 1992: Zgažena priroda. Lovački vjesnik 7-8: 244-245, Zagreb.
- Popović, V., 1958: Lovna privreda. Zagreb.
- Vrhovac, N., 1992: U smiraj rata. Lovački vjesnik 9: 312-313, Zagreb.
- * 1981: Gorski kotar - monografija. Delnice, str. 759-773.
- ** 1987: Srednjoročni plan. Lovački savez Hrvatske, Zagreb.
- *** 1992: Godišnji izvještaj o lovnoj privredi u 1992. godini. Republički zavod za statistiku, Zagreb.
- **** 1992: Anketa - Posljedice rata u lovstvu Hrvatske. Lovački vjesnik 7-8: 242-234, Zagreb.

DOMINIK RAGUŽ & MARIJAN GRUBEŠIĆ

CONSEQUENCES OF THE AGGRESSION ON THE REPUBLIC OF CROATIA AS REFLECTED UPON HUNTING MANAGEMENT

Summary

The aggression against the Republic of Croatia has also taken a heavy toll in the hunting management. There has been severe damage in the hunting areas, their facilities as well as the game itself. The collecting of data on the war consequences in hunting management has been carried out in three ways: (1) through the data of the Republic Institute of Statistics, (2) a survey done by 'Lovački vjesnik', and (3) by direct field survey.

The processing of the collected data has resulted in first information on the damage in hunting management of the season 1991/1992. The Republic Institute of Statistics has obtained information from 49 municipal regions out of the 89 in Croatia that had hunting areas. Thus has been covered 47.1% of the total hunting area of Croatia.

The data from the occupied territory and most of the municipalities located in the conflict zones have been given to the Republic Institute of Statistics. According to the survey data, 31.9% of hunting areas in Croatia have been inaccessible to the hunters due to occupation, conflict zones, mine fields etc.

To enable better insight into the problems of hunting management, we have divided Croatia into three zones: (1) occupied regions, (2) conflict zones and (3) areas away from direct war operations.

The obtained results refer to the hunting season 1991/92, while the real status of the hunting areas and game will be known by the time the war has finished and whole Croatian territory has been liberated.